

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-374-384
УДК 658:65.012.8

Олена ДУБИНСЬКА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, оподаткування та економічної безпеки,
Донбаська державна машинобудівна академія,
м. Тернопіль (Краматорськ), Україна
ORCID ID: 0000-0001-9699-107X

ТЕОРЕТИЧНІ Й ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МОНІТОРІНГУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК НАПРЯМУ ВИЯВЛЕННЯ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

***Анотація.** Воєнний стан на території України й повномасштабні бойові дії на значній території держави стали викликом для більшості сфер і галузей національної економіки. Уряд усвідомлює складність становища українських підприємств в умовах воєнного стану й законодавчо закріпив послаблення в питанні подання, оприлюднення й аудиту фінансової звітності. Проте аналіз наукової літератури з питань забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства дає змогу визначити, що відсутність постійного аудиту й своєчасного виявлення загроз фінансовій безпеці може стати причиною втрати фінансової рівноваги на підприємстві. Тому питання аудиту як напряму виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану набуває надзвичайної значимості. Враховуючи актуальність проблеми, метою дослідження є конкретизація теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо проведення моніторингу фінансової звітності для виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану.*

В процесі аналізу одним із ключових питань постає розуміння сутності загрози фінансовій безпеці підприємства. В роботі окреслено джерела виникнення відповідних загроз й визначено можливі напрями їх ранньої діагностики. В процесі досягнення мети дослідження встановлено, що на період воєнного стану, коли підприємства не мають можливості проводити повноцінний аудит фінансової звітності, раціонально зосередити увагу на здійсненні внутрішнього моніторингу фінансового стану, який дозволить своєчасно виявляти загрози й створить підґрунтя для ухвалення управлінських рішень, спрямованих на забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки. Також розроблено й обґрунтовано принципи, на яких повинна будуватися система внутрішнього фінансового моніторингу. Доведено, що в умовах воєнного стану, коли є обмеження щодо подання й оприлюднення фінансової звітності, підприємства все одно зацікавлені в аналізі фінансового стану й визначенні потенційних загроз фінансовій безпеці.

***Ключові слова:** аудит, моніторинг, фінансова безпека, загроза фінансовій безпеці, фінансовий стан, фінансова звітність.*

JEL Classification: D81

***Absztrakt.** Az ukrajnai hadiállapot és a teljes körű katonai műveletek az ország nagy részén kihívást jelentenek a nemzetgazdaság legtöbb ágazata számára. A kormány tudatában van annak, hogy a hadiállapot alatt álló ukrán vállalkozások helyzete nehézségekkel küzd, ezért enyhítéseket vezetett be a pénzügyi kimutatások benyújtására, közzétételére és ellenőrzésére vonatkozóan. A vállalkozás megfelelő szintű pénzügyi biztonságának biztosításáról szóló tudományos szakirodalom elemzése azonban azt mutatja, hogy a rendszeres könyvvizsgálat és a pénzügyi biztonságot fenyegető veszélyek időben történő*

felderítésének hiánya a vállalkozás pénzügyi egyensúlyának elvesztéséhez vezethet. Ezért az auditálás kérdése, mint a vállalkozás pénzügyi biztonságát fenyegető veszélyek felismerésének eszköze, a háború idejében kiemelkedő jelentőséggel bír. Tekintettel a probléma relevanciájára, a tanulmány célja az elméleti elemek pontosítása és gyakorlati ajánlások kidolgozása a pénzügyi kimutatások ellenőrzése kapcsán, azonosítva a hadiállapot alatt álló vállalkozás pénzügyi biztonságát fenyegető veszélyeket. Az elemzés során az egyik legfontosabb kérdés a vállalkozás pénzügyi biztonságát fenyegető veszély jellegének megértése. A kutatás felvázolja a releváns fenyegetések forrásait és meghatározza a korai diagnosztizálás lehetséges területeit. A kutatási cél elérése során a szerző megállapította, hogy a hadiállapot időszakában, amikor a vállalkozások nem képesek a pénzügyi kimutatások teljes körű könyvvizsgálatára, ésszerű a pénzügyi helyzet belső ellenőrzésére összpontosítani, ami lehetővé teszi a fenyegetések időben történő felismerését, és megteremti az alapot a megfelelő szintű pénzügyi biztonságot célzó vezetői döntések meghozatalához. Ugyancsak sor került a belső pénzügyi monitoring rendszerének alapjául szolgáló elvek kidolgozására és megalapozására. Bebizonyosodott, hogy a hadiállapotra vonatkozó törvények értelmében, amikor a pénzügyi kimutatások benyújtására és közzétételére korlátozások vannak érvényben, a vállalkozások továbbra is érdekeltek pénzügyi helyzetük elemzésében és a pénzügyi biztonságot fenyegető potenciális veszélyek azonosításában.

Kulcsszavak: auditálás, monitoring, pénzügyi biztonság, pénzügyi biztonságot fenyegető veszély, pénzügyi helyzet, pénzügyi beszámolók.

Abstract. Martial law on the territory of Ukraine and full-scale hostilities on a significant territory of the state have become a challenge for most spheres and branches of the national economy. The government is aware of the complexity of the situation of Ukrainian enterprises in the conditions of martial law and legislated relaxations in the issue of submission, publication and audit of financial statements. However, the analysis of the scientific literature on the issue of ensuring the appropriate level of financial security of the enterprise makes it possible to determine that the lack of constant audit and timely identification of threats to financial security can cause the loss of financial balance at the enterprise. Therefore, the issue of auditing financial statements as a means of identifying threats to the financial security of an enterprise in the conditions of martial law is becoming extremely urgent. Taking into account the relevance of the research area, the purpose of the research is the specification of theoretical provisions and the development of practical recommendations regarding the implementation of the audit of financial statements as a way of identifying threats to the financial security of the enterprise in the conditions of martial law. In the process of analyzing financial security, one of the key issues is understanding the essence of the threat to the company's financial security. The paper identifies the sources of the occurrence of the specified threats and outlines the possible directions for early diagnosis of these threats. Also, in the work, in the process of achieving the goal of the research, it was established that during the period of martial law, when enterprises do not have the opportunity to conduct a full-fledged audit of financial statements, it is rational to focus attention on conducting internal monitoring of the financial state, which will allow timely detection of threats to financial security and create a basis for making management decisions aimed at ensuring a sufficient level of financial security. The work also developed and substantiated the principles on which the system of internal financial monitoring should be built. It has been proven that during the period of martial law, when there are restrictions on the submission and publication of financial statements, enterprises are still interested in analyzing the financial situation and identifying potential threats to financial security.

Key words: audit, monitoring, financial security, threat to financial security, financial condition, financial reporting.

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану українські підприємства стикаються з багатьма ризиками, небезпеками й загрозами, що спричиняють

численні фінансово-економічні проблеми. Їх вирішення потребує вдосконалення форм, методів й інструментів нейтралізації негативного впливу на фінансову сферу підприємств, які вже існують, і розробки нових.

Для ефективного функціонування підприємства необхідно підвищувати рівень фінансової безпеки на підприємстві. Недостатня увага до процесу управління фінансовою безпекою на підприємствах призводить до виникнення кризових явищ, ускладнює процес виходу з кризових ситуацій і стримує процес економічного зростання підприємств. Крім того, низький рівень фінансової безпеки погіршує фінансову стійкість, конкурентоспроможність і фінансову незалежність підприємств. Тому запорукою прогресивного розвитку підприємств й основною передумовою їхнього стабільного функціонування є постійний моніторинг й аудит фінансової звітності, що дозволяє своєчасно виявляти проблеми й недоліки фінансового стану кожного конкретного підприємства. В умовах воєнного стану проблематика проведення моніторингу для виявлення загроз фінансовій безпеці має свої особливості й вимагає значної уваги як до нормативно-правових актів, так і до стану економіки загалом. З огляду на це, питання здійснення моніторингу та аудиту фінансової звітності й діагностики загроз набувають особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансової безпеки підприємств стали предметом пильного розгляду сучасних вчених, які істотно збагатили теоретичний і методичний інструментарій. Зокрема окремі проблеми фінансової безпеки висвітлювались у працях таких вчених: Алексеєнко І. І., Бак Н. А., Батієвська О. В., Богма О. О., Вудвуд В. В., Гетманець О. П., Зачосова Н., Коваль О., Коробцова Д. В., Куценко Д., Лелюк С. В., Марусяк Н. Л., П'ятницька Г. Т., Полтініна О. П., Полторак А. С., Рижкова А., Федулова І. В. та інших. Дослідники спільно висловлюють думку, що питання впровадження системного аналізу управління фінансовою безпекою в практичну діяльність багатьох українських компаній є на сьогодні вкрай актуальною, оскільки саме цей аналіз здатен так скоригувати вплив на ефективність господарської діяльності, щоб це допомогло організації досягти поставлених цілей. Зокрема можна водночас максимально забезпечити прибуток для підприємця й соціальну й матеріальну захищеність для кожного працівника підприємства.

Проте, незважаючи на значну увагу науковців до проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємства та аудиту фінансової звітності, залишаються нез'ясованими питання формування новітнього підходу до моніторингу й аудиту фінансової звітності, як базису побудови системи внутрішнього моніторингу фінансового стану на період воєнного стану.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З уведенням воєнного стану в Україні держава дещо послабила контроль за дотриманням вимог обліку звітності, проте науковці ще не мали змоги детально розглянути, як саме такі зміни впливають на стан фінансової безпеки підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження виступає конкретизація теоретичних положень і розробка практичних

рекомендації щодо проведення моніторингу фінансової звітності як напряму виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. З уведенням воєнного стану в Україні низку законів та інших нормативних актів було адаптовано до реалій сучасності. Зокрема специфіку подачі та оприлюднення фінансових звітів за 2022 рік варто аналізувати в контексті змін, встановлених Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 19.07.2022р. №2435-IX, який набув чинності 10 серпня 2022 року, а також враховуючи положення Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» від 03.03.2022р. №2115-IX (зі змінами, в редакції, чинній на 01.01.2023р.) [1, 2, 3].

Відповідно до наново затверджених вимог законодавства на час воєнного стану, суб'єкти підприємництва подають фінансову й аудиторську звітність протягом трьох місяців з дня закінчення або скасування воєнного чи надзвичайного стану за весь період неподання звітності або обов'язку подання документів. Аналогічні умови застосовуються до публікації фінансової звітності разом з аудиторськими висновками, звітами про управління й звітами про платежі на користь держави. Проте зазначені послаблення не розповсюджуються на підприємства, наділені бюджетними повноваженнями відповідно до законодавства України.

Впродовж дії воєнного або надзвичайного стану, а також протягом трьох місяців після його закінчення, не застосовується адміністративна і/або кримінальна відповідальність за неподання або несвоєчасне подання звітності.

Такі норми створюють додатковий простір для керівників підприємств для забезпечення поточної діяльності й одночасного дотримання вимог фінансової безпеки підприємства.

Підприємства можуть знаходитися в умовах нестабільності, на деокупованих територіях, втратити спеціалістів, що займалися формуванням звітності, тощо. Тому зазначені послаблення з боку держави здатні цілком позитивно впливати на підприємство за умови, що внутрішній контроль і самоаудит продовжують здійснюватися.

Отже, компанії на загальній системі оподаткування, які за законом зобов'язані публікувати свою фінансову звітність, можуть лише частково скористатися вищезазначеними привілеями, оскільки така звітність не буде прийнята, якщо вони не нададуть фінансову звітність у складі податкової декларації з податку на прибуток.

Також варто усвідомлювати, що воєнний стан триває вже більше року, відповідно накопичуються звітні періоди, за якими може бути не надана фінансова звітність, а після завершення воєнного стану підприємству буде відведено лише три місяці на подачу всіх фінансових звітів, що може спричинити значне навантаження на бухгалтерів й аудиторів і, як наслідок, виникнення помилок, неточностей, що здатне створити прямі загрози фінансовій безпеці конкретного підприємства.

Проте для розуміння та діагностики загроз фінансовій безпеці підприємств слід перш за все визначитися із тим, з якими загрозами можуть стикнутися підприємства, що може слугувати джерелами їх виникнення та як вони здатні повпливати на підприємство.

Проаналізувавши наукові праці [7, с. 227; 8, с. 92; 10; 13, с. 9; 16, с. 314], в яких детально розглядалися основні небезпеки, що виникають внаслідок фінансової діяльності суб'єктів підприємництва, можна стверджувати, що в умовах воєнного стану й у період післявоєнної економіки провідними для фінансової безпеки підприємства являються загрози, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Перелік основних загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємництва в українській економіці періоду дії воєнного стану та післявоєнних реалій

Зовнішні загрози (макрорівень)	Внутрішні загрози (мікрорівень)
1. Глобальні кризи. Причини виникнення: фінансова глобалізація; зменшення обсягів виробництва, погіршення платоспроможності підприємств-позичальників; надмірна кредитна експансія під час тривалого економічного підйому; стрімке зростання інфляції; різке коливання товарних цін, цін на фінансові активи процентних ставок (особливо для суб'єктів підприємництва, що суттєво залежать від позикового капіталу); зростання боргового навантаження на державу і, як наслідок, підвищення податкового навантаження на суб'єкти підприємництва.	1. Недосконалість організації системи фінансового менеджменту, некваліфікований персонал, помилки в стратегічному плануванні й прогнозуванні діяльності суб'єктів підприємництва.
2. Невиважена бюджетна, фіскальна, грошово-кредитна політика держави, що ускладнює стабільний розвиток суб'єктів підприємництва.	2. Значна залежність суб'єктів підприємництва від контрагентів внаслідок недостатньої розгалуженості зв'язків чи відсутності запасів і резервів формування й використання основних засобів.
3. Інтеграція України у світові організації (зокрема СОТ), і, як наслідок, стрімке посилення конкуренції на внутрішньому ринку.	3. Схильність керівництва суб'єкта підприємництва до прийняття ризикованих рішень (особливо, коли можливі негативні наслідки не виправдані очікуваним результатом, а можливий позитивний результат не настільки суттєвий для суб'єкта підприємництва).
4. Значний рівень тіньової економіки в державі, що призводить до більш жорсткого регулювання діяльності підприємств, які функціонують офіційно.	4. Нераціональна для суб'єкта підприємництва структура капіталу (велика доля позикового капіталу).
5. Законодавство, що стрімко змінюється, внаслідок чого підприємства вимушені витратити додаткові ресурси для адаптації до нових умов.	5. Недостатня кваліфікованість працівників у кожному структурному підрозділі суб'єкта підприємництва.

Зовнішні загрози (макрорівень)	Внутрішні загрози (мікрорівень)
6. Погіршення значень макроекономічних показників (зниження темпів зростання ВВП, зростання інфляції, збільшення державного боргу, збільшення безробіття, брак кваліфікованих спеціалістів в інженерній сфері).	
7. Низька купівельна спроможність населення, що може суттєво знизити попит на продукцію, яку виробляє суб'єкт підприємництва.	6. Відсутність обґрунтованих і виважених прогнозів показників фінансової безпеки суб'єкта підприємництва.
8. Відсутність у державі чітких механізмів протидії рейдерським посяганням, і, як наслідок, підприємства, що ефективно функціонують, першочергово можуть стати об'єктом недружніх посягань.	
9. Загальна низька конкурентоспроможність, інвестиційна привабливість і технологічна спроможність українських суб'єктів підприємництва у зв'язку із загальною й моральною застарілістю й енергоємністю обладнання.	

* Сформовано автором за джерелами [7, 8, 10; 13, 16]

Якщо врахувати те, що практично кожен суб'єкт, з яким підприємство має економічні відносини, може бути джерелом загрози, то їх необхідно розглядати не лише як джерело потенційної вигоди, але й як причину тих небезпек, які вони можуть нести. З огляду на це, в період дії воєнного стану, коли стає можливим не проводити регулярний аудит, підприємство наражає себе на небезпеку, оскільки не задіює механізми виявлення можливих загроз фінансовій безпеці.

Отже, аби не допустити потрапляння суб'єкта підприємництва в межі найбільшої небезпеки, що може бути спричинена зовнішніми й внутрішніми факторами в умовах воєнного стану, необхідно постійно досліджувати інформацію щодо змін фінансового стану суб'єкта підприємництва й моніторити причини змін фінансових показників, що можливо здійснити з допомогою постійного проведення внутрішнього аудиту. Держава сьогодні надає можливості для відтермінування подання фінансової звітності й проведення аудиту в ситуаціях, коли це необхідно, але передовсім підприємство має бути зацікавлене в проведенні внутрішньої діагностики фінансового стану й своєчасному визначенні загроз фінансовій безпеці.

Проте варто відзначити, що відстеження інформації про зовнішній і внутрішній стан суб'єкта підприємництва, визначення загроз різного рівня – це лише певні етапи зі складної системи забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, в якій аудит фінансової звітності займає одне із ключових місць. Формуванню цієї системи в останні роки науковці приділяють дедалі більшу увагу, однак залишається відкритим питання щодо глибини й значущості проведення аудиту в умовах воєнного стану.

Враховуючи комплексний характер фінансової безпеки підприємства та її функціональну інтегрованість у систему національної безпеки держави, оскільки

фінансова безпека підприємства забезпечує ефективний розвиток виробничої сфери, керівники повинні усвідомлювати особисту зацікавленість суб'єкта підприємництва в її забезпеченні з огляду на задоволення основних фінансових інтересів, водночас держава має створювати якомога сприятливіші умови для розвитку й адаптації підприємств до умов воєнного стану й збереження економічної та фінансової безпеки. І в такому разі для визначення загроз, за умови непроведення аудиту, можна говорити про внутрішній фінансовий моніторинг. Метою такого моніторингу на підприємстві є діагностування фактичного економічного й фінансового стану, порівняння його із запланованим, виявлення тенденцій і закономірностей розвитку економіки підприємства відповідно до головних цілей, попередження негативного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансовий результат і становище на ринку [13, с. 8].

Окрім цього, можуть також використовуватися форми експертизи й побудови бізнес-процесів діагностики рівня фінансової безпеки. Однак моніторинг вважаємо провідною формою, оскільки він дозволяє здійснювати ранню діагностику рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва з допомогою використання відповідних індикаторів, які можна розробити конкретно для кожного підприємства, враховуючи особливості його розвитку.

Оскільки забезпечення фінансової безпеки суб'єктів представляє собою складну систему й вимагає послідовного формування, уточнимо основні етапи проведення моніторингових заходів для забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва:

1. Вибір методики для об'єктивного аналізу фінансового стану суб'єкта підприємництва.
2. Формування переліку звітних показників за кожним напрямом моніторингу, які б максимально повно й точно відображали реальний фінансовий стан суб'єкта підприємництва.
3. Визначення граничних значень для аналізу обраних показників з огляду на галузь і розмір суб'єкта підприємництва.
4. Визначення джерел інформації й налагодження зв'язків з іншими підрозділами суб'єкта підприємництва для максимально оперативного одержання необхідних даних.
5. Дослідження фінансового стану суб'єкта підприємництва на основі проведеного підготовчого етапу.
6. Визначення ступеню відповідності отриманих результатів обраним граничним значенням.
7. Порівняння отриманих результатів із показниками за аналогічні попередні періоди та із показниками конкурентів (якщо є можливість їх отримати в період воєнного стану).
8. Визначення масштабу й причин відхилень і формування переліку загроз, що існують у внутрішньому й зовнішньому середовищах.
9. Виявлення основних напрямів покращення ситуації, що склалася.
10. Формування звітів про виявлення загроз, пов'язаних із зовнішнім і внутрішнім середовищем суб'єкта підприємництва.

Якісне виконання кожного з етапів дозволить значно збільшити ймовірність отримання позитивного результату, оскільки за таких умов процес забезпечення фінансової безпеки набуває системного й комплексного характеру, що, своєю чергою, формує передумови для створення налагодженої системи забезпечення фінансової безпеки в довгостроковій перспективі й полегшення виходу підприємства з кризи, спричиненої воєнними діями.

Отже, довівши важливість проведення моніторингу наявності загроз фінансовій безпеці підприємства, доцільно визначити, на яких принципах повинна будуватися система внутрішнього моніторингу фінансового стану на період воєнного стану.

Цього можна досягти, узагальнивши погляди вчених, викладені в наукових працях [5, с. 91; 9, с.110; 11, с. 34]:

1. Принцип всебічного охоплення. Інформація, що використовується для розрахунків й аналізу, повинна бути максимально повною, всеосяжною, враховувати зміни як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі, акцентувати увагу на потенційних змінах рівня фінансової безпеки в умовах реалізації оптимістичного та песимістичного сценаріїв розвитку воєнних подій.

2. Принцип зворотного зв'язку. Підрозділи суб'єкта підприємництва потребують постійної зворотної інформації про ступінь корисності, доцільності, вчасності, об'єктивності, повноти даних для подальшого корегування й оптимізації роботи.

3. Принцип технологічності. Обидві сторони процесу моніторингу мають мати зацікавленість щодо залучення максимальної кількості технологічних і програмних можливостей для найбільш повної й оперативної обробки даних.

4. Принцип відповідності меті. Усі дослідження в процесі реалізації внутрішнього моніторингу повинні підпорядковуватися поточним цілям аналізованого підприємства.

5. Принцип достовірності. Інформація має бути повною, достовірною, корисною й своєчасно. Всі джерела інформації повинні перевірятись.

6. З позиції авторського бачення принципів побудови системи забезпечення фінансової безпеки слід додати принцип проактивності, який передбачатиме, що моніторинг внутрішнього фінансового стану дозволить виявляти загрози фінансовій безпеці на ранніх етапах і готувати підприємство до можливого погіршення фінансового стану, що дозволить мінімізувати негативні наслідки для його фінансових результатів.

Означені принципи побудови системи внутрішнього моніторингу фінансового стану на період воєнного стану наведені на рис. 1.

Дотримання всіх описаних принципів допоможе якісно проводити внутрішній фінансовий моніторинг на підприємстві в період дії воєнного стану й використовувати його, як заміну повноцінному внутрішньому й зовнішньому аудиту.

На рис. 1 пропонується доповнити існуючий перелік принципів побудови системи внутрішнього моніторингу фінансового стану на період воєнного стану принципом проактивності, який передбачає, що моніторинг та аудит фінансової

звітності повинні виявляти проблемні аспекти діяльності підприємства на ранньому етапі та формувати заходи для раннього попередження можливих негативних наслідків, тобто задля роботи на випередження. Такий принцип проактивності дозволить ефективно управляти фінансовим станом та не допускати стрімкого погіршення фінансових показників навіть в умовах нестійкого зовнішнього середовища.

Рис. 1. Принципи побудови системи внутрішнього моніторингу фінансового стану на період воєнного стану

Джерело: розробка автора.

Слід враховувати, що для забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки й повноцінної здатності держави виконувати свої контрольні функції необхідним є своєчасне надання фінансової звітності й проведення аудиту, але тільки за умови відновлення миру на території України й повернення відповідних норм законів, розглянутих в статті.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах дії воєнного стану держава послаблює вимоги до підприємств щодо подання фінансової звітності, її оприлюднення й проведення аудиту фінансової звітності. Особливості таких послаблень було детально описано в дослідженні. Проте також доведено, що відсутність аудиту й контролю за показниками фінансового стану, особливо в умовах воєнного стану, може створювати загрози фінансовій безпеці підприємств у зв'язку з несвоєчасним виявленням проблемних аспектів фінансової діяльності. З огляду на це в статті запропоновано проводити внутрішній фінансовий моніторинг, який дозволить контролювати фінансовий стан і виявляти загрози фінансовій безпеці підприємства на ранніх стадіях, що дасть можливість своєчасно розробляти реакційні заходи у відповідь на виявлені загрози.

Перспективами подальших досліджень в роботі може стати аналіз потенційного застосування штучного інтелекту для опрацювання фінансової звітності та виявлення ним ознак кризи на ранніх етапах. Оскільки сьогодні

штучний інтелект дедалі активніше просувається в повсякденні життя в різних сферах, відтак його застосування в сферу аудиту фінансової звітності може бути досить актуальним.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 1707-III від 11 травня 2000 року. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t990996?an=140&ed=2021_07_01
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t222435?an=4>
3. Закон України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» від 19 липня № 2436-IX 2022 року URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t222115?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.97423323.554060605.1686318194-196906862.1680872361#_gl=1*b4mmxm*_gcl_au*MTIzMzY1NDAwOS4xNjgwODcyMzYw
4. Богма О. О. Фінансова міцність як елемент забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*. 2022. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/271609>
5. Вудвуд В. В. & Батієвська О. В. Фінансова безпека підприємства: сутність, цілі, принципи та шляхи забезпечення. *Підприємництво і торгівля*. 2019. №25, С. 89-93. <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2019-25-12>
6. Гетманець О. П. Фінансова безпека як об'єкт правового регулювання. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 3. С. 218-223 URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8567/38.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Зачосова Н., Куценко Д. & Коваль О. Стратегія та механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємств в умовах війни, індустрії 4.0 та світу BANI. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 4(45), С. 223–233. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.45.2022.3819>
8. Коробцова Д. В. Правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №2. С. 89-94. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.27>
9. Марусяк Н. Л., Бак Н. А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 109–113. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.2.109
10. П'ятницька Г. Т., Федулова І. В. Фінансова безпека країни та підприємства: визначення, взаємозв'язок і ризики забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8059> (дата звернення: 09.06.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.7.14
11. Полторак А. С. Теоретична концептуалізація фінансової безпеки держави. *Фінансовий простір*. 2020. № 4 (40). С.28-42. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/issue/view/40>
12. Рижкова А. Роль та місце фінансової безпеки в системі зміцнення економічної безпеки держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. №3(67), С. 56–61. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-67-56-61>
13. Aleksieienko I., Leliuk S., Poltinina O. Information and communication support of project management processes and enterprise value. *Development Management*. 2020. №18(3), 1-13. doi:10.21511/dm.18(3).2020.01
14. Dyakonova I., Nikitin A. & Gurvits N. Improvement of the enterprise economic security management in global environment. *Geopolitics under Globalization*. 2018. №2(1), 19-26. DOI: [https://doi.org/10.21511/gg.02\(1\).2018.03](https://doi.org/10.21511/gg.02(1).2018.03)
15. Kartanaitė I., Kovalov B., Kubatko O. & Krušinskas R. Financial modeling trends for production companies in the context of Industry 4.0. *Investment Management and Financial Innovations*. 2021. №18(1), 270-284. DOI: [https://doi.org/10.21511/imfi.18\(1\).2021.23](https://doi.org/10.21511/imfi.18(1).2021.23)

16. Kuhareva O., Lysa O. & Shapoval V. Problems of management of economic security in Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. №4(35), 312–319. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i35.222144>. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i35.222144>

References

1. Zakon Ukrainy (2000) «Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini» № 1707-III vid 11 travnia. [in Ukrainian]
2. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini » [in Ukrainian]
3. Zakon Ukrainy (2022) «Pro zakhyst interesiv subiektiv podannia zvitnosti ta inshykh dokumentiv u period dii voiennoho stanu abo stanu viiny» vid 19 lypnia № 2436-IX [in Ukrainian]
4. Bohma O. O. (2022) Finansova mitsnist yak element zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstva. [Financial strength as an element of ensuring the financial security of the enterprise]. *Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektvy*. [in Ukrainian]
5. Vudvud V. V. & Batiievska O. V. (2019) Finansova bezpeka pidpriemstva: sutnist, tsili, pryntsyipy ta shliakhy zabezpechennia. [Financial security of the enterprise: essence, goals, principles and ways of ensuring]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia*. 25, 89-93. [in Ukrainian]
6. Hetmanets O. P. (2020) Finansova bezpeka yak ob'ekt pravovoho rehuliuвання. [Financial security as an object of legal regulation]. *Pidpriemstvo, hospodarstvo i pravo*. 3, 218-223 [in Ukrainian]
7. Zachosova N., Kutsenko D. & Koval O. (2022) Stratehiia ta mekhanizm upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv v umovakh viiny, industrii 4.0 ta svitu BANI. [Strategy and mechanism for managing the financial and economic security of enterprises in conditions of war, Industry 4.0 and the BANI world]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 4(45), 223–233. [in Ukrainian]
8. Korobtsova D. V. (2022) Pravove zabezpechennia finansovoi bezpeky derzhavy v umovakh voiennoho stanu. [Legal provision of the financial security of the state in conditions of martial law]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*. 2. S. 89-94. [in Ukrainian]
9. Marusiak N. L., Bak N. A. (2022) Finansova bezpeka pidpriemstva ta zahrozy yii vtraty v suchasnomu ekonomichnomu seredovyschi. [Financial security of the enterprise and threats of its loss in the modern economic environment]. *Ekonomika ta derzhava*. 2. S. 109–113. [in Ukrainian]
10. Piatnytska H. T., Fedulova I. V. (2020) Finansova bezpeka krainy ta pidpriemstva: vyznachennia, vzaiemozviazok i ryzyky zabezpechennia. [Financial security of the country and the enterprise: definition, relationship and security risks] *Efektivna ekonomika*. 7. [in Ukrainian]
11. Poltorak A. S. (2020) Teoretychna kontseptualizatsiia finansovoi bezpeky derzhavy. [Theoretical conceptualization of financial security of the state]. *Finansovyi prostir*. 4 (40). S.28-42. [in Ukrainian]
12. Ryzhkova A. (2022) Rol ta mistse finansovoi bezpeky v systemi zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy. [The role and place of financial security in the system of strengthening the economic security of the state]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*. 3(67), S. 56–61. [in Ukrainian]